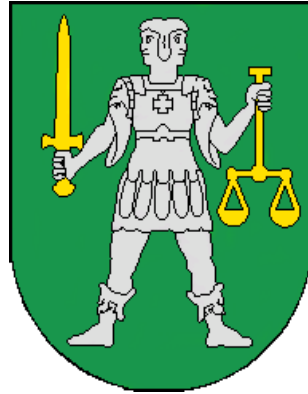

KONGSBERG KOMMUNE

ÅPEN, FORUTSIGBAR OG LANGSIKTIG

**Eierskapsmelding
Kongsberg kommune
Vedtatt kommunestyret 11/1 2017 sak 5/17**

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Hensikten med en eierskapsmelding	4
1.2	Motiver for eierskap	4
2	Begrunnelse for selskapsorganisering	4
3	Ulike selskapsformer	6
4	Valg av organisasjonsform – vektlegging av ulike faktorer	7
4.1	Finansielt eierskap	7
4.2	Politisk eierskap og samfunnsøkonomi	8
4.3	Blandingsformål	8
4.4	Effektivisering	8
4.5	Regionalpolitisk posisjonering	8
5	Prinsipper og krav til et godt eierskap	8
5.1	Krav til kommunen som eier	9
5.1.1	Åpenhet	9
5.1.2	Forutsigbarhet	9
5.2	Krav til selskapene	11
5.3	Selskapets styre	12
5.3.1	Kompetansekrav til styrene og krav til styremedlemmers egenskaper	12
6	Selskapsoversikt	13
7	Appendix I Nærmere beskrivelse av de enkelte selskaper	16
7.1	Aksjeselskaper	16
7.1.1	AS Kongsberg tomteselskap: Eierandel (EA) 100 %	16
7.1.2	Kongsberg energiselskap AS, EA 100 %	16
7.1.3	ASVO Kongsberg AS, EA 100 %	16
7.1.4	KKP Eiendom AS (KKPE AS), EA 40 %	16
7.1.5	Haukeliveien AS, EA 3,3 %	17
7.1.6	Vardar AS, EA 12,07 % (B-Aksjer)	17
7.1.7	Glitre energi AS tidligere EB Nett AS EA 11,91 %	17
7.1.8	Filmparken AS EA 0,035 %	17
7.1.9	ABG Sundal Collier Holding ASA EA 0,0013 %	17
7.2	Kommunale foretak (KF)	18
7.2.1	Kongsberg kommunale eiendom KF	18
7.2.2	KF Kongsberg Kino	18
7.2.3	Knutepunkt Kongsberg KF	18
7.3	Interkommunalt samarbeid med ubegrenset ansvar (IKS)	19
7.3.1	Buskerud Kommunerevisjon IKS, EA 8%	19
7.3.2	Vestviken 110 IKS (tidligere Buskerud 110-sentral AS,) EA 8,6 %	19
7.3.3	Interkommunalt arkiv Kongsberg (IKA Kongsberg) IKS EA 3,9 %	19
7.4	Samarbeid kommunelovens § 27	19
7.4.1	Skatteoppkreveren i Kongsberg og Numedal Skatteoppkreverens hovedoppgaver er regnskapsføring og innkreving av skatter og avgifter og arbeidsgiverkontroll	19
7.4.2	Kongsbergregionen	20
7.4.3	Pedagogisk-Psykologisk oppfølgingstjeneste for Kongsberg og Numedal	20
7.4.4	Kongsbergregionen IKT-Drift	20
7.5	Stiftelser	20
7.5.1	Kongsberg Vandrerhjem	20

7.5.2	Kongsberghallen	20
8	Appendiks 2-.....	21
	Forskjellige organisasjonsformer for kommunale virksomheter	21
8.1	Kommunal etat	21
8.2	Kommunale foretak (KF)	21
8.3	Vertskommune etter kommuneloven. kap. 5 a og samkommune etter kommuneloven kap. 5b	21
8.3.1	Vertskommunemodell	21
8.3.2	Samkommune.....	22
8.4	Interkommunalt samarbeid med ubegrenset ansvar (IKS)	22
8.5	Samarbeid etter kommuneloven § 27	22
8.6	Aksjeselskap (AS)	22
8.7	Samvirkeforetak	23
8.8	Stiftelser.....	23

1 Innledning

Kongsberg kommune har eierandeler i flere aksjeselskaper, har opprettet flere kommunale foretak og er medeier i flere interkommunale samarbeid. I tillegg er det noen samarbeid med andre kommuner med selskapsorganisering i en eller annen form (med selskap menes i denne sammenheng alle virksomheter som ikke er organisert innen en kommunal etat). Selskapene kommunen eier eller er medeier i, representerer store verdier. For å sikre at disse verdiene forvaltes på en best mulig måte, må kommunen ha et bevisst forhold til sitt eierskap. Utøvelsen av et aktivt eierskap byr på mange utfordringer. Disse handler aller mest om å avklare gjensidige krav og forventninger.

1.1 Hensikten med en eierskapsmelding

En eierskapsmelding skal bidra til å gi et bevisst forhold til hva en aktiv og god eierskapspolitikk innebærer for kommunens politikere og administrasjon og bør drøfte ulike prinsipielle sider ved kommunens engasjement. Dette gjelder både selskaper kommunen allerede er involvert i, og hva som bør vektlegges dersom man vurderer å skille ut deler av den kommunale virksomheten i selskaper av ulike slag. Hovedformålet med en eierskapsmelding er å klargjøre hva kommunen vil med sitt eierskap og gi en systematisert oversikt over alle selskaper som Kongsberg kommune har eierinteresser i, samt drøfte kommunens ulike motiv for å opprette eller delta i selskap. Videre skal eierskapsmeldingen gi retningslinjer for kommunens eierstyring. Kommunen har også et kontroll- og tilsynsansvar overfor eierinteressene i de ulike selskapene. Med en eierskapsmelding vil kommunen også få en bedre oversikt over hvilken andel av kommuneøkonomien som er organisert gjennom selskaper. Gjennom eierskapsmeldingen vil kommunen også få en bedre oversikt til å kunne vurdere effekten av eierskapet.

For å oppnå formålet, må eierskapsmeldingen revideres jevnlig og det anbefales at den gjennomgås/revideres årlig, jf. også KS 19 anbefalinger for godt eierskap.

Eierskapsmeldingen skal belyse hva som må til for at kommunen skal framstå som en åpen, ryddig og forutsigbar eier, herunder inneholde en eierstrategi med hvilke krav kommunen som eier skal stille til selskapene, hvilke forventninger selskapene har til kommunen som eier og hvilke forventninger kommunen har til seg selv som eier. Å eie er å ville.....og når kommunen velger å etablere selskaper alene eller i samarbeid med andre, må det bety at kommunen vil oppnå noe.

1.2 Motiver for eierskap

Eierskap til virksomheter er et virkemiddel for å nå mål og å gjennomføre strategier. Kommunens eierskap til, eller deltakelse i de enkelte virksomhetene må derfor være forankret i kommunens sentrale mål og formelle roller.

Kommunen har tre grunnleggende roller:

- Tjenesteleverandør,
- Utviklingsaktør
- Myndighetsutøvelser

Innenfor særlig de to første rollene står kommunen forholdsvis fritt i hvordan de organiserer arbeidet.

2 Begrunnelse for selskapsorganisering

Hvis man organiserer deler av den kommunale virksomheten i selskaper er det en rekke avveininger som må foretas. Dette knytter seg gjerne til ønsker om politisk styring, økonomisk avkastning, valg av selskapsform og at dette valget står i forhold til oppgaver og funksjoner som selskapet skal utføre og hvilke rammebetingelser det skal arbeide under.

Når Kongsberg kommune benytter utskilling av virksomheter i selvstendige rettssubjekter og foretak, innebærer det at den politiske styringslinjen endrer karakter. Den tradisjonelle forvaltningsstyringen hvor kommunestyret har direkte innflytelse erstattes av eierstyring hvor kommunestyrets innflytelse endres. Styring skjer via det formelle eierorganet i det enkelte selskap.

For kommunale foretak velges et styre som er direkte underlagt kommunestyret. Kommunestyret har direkte instruksjonsmyndighet på foretakets virksomhet, gjennom vedtekter og enkeltvedtak. Den daglige driften og strategiske valg må til en hver tid følge de rammene kommunestyret trekker opp, og foretakets styre rapporterer direkte til kommunestyret. For heleide aksjeselskaper vil kommunestyret styre gjennom generalforsamling og vedtekter. Den daglige drift og strategiske valg vil ligge til selskapets styre og administrasjon.

I et Interkommunale selskaper skjer eierstyringen gjennom representantskapet som tilsvarende generalforsamlingen i et aksjeselskap. Også her ligger den daglige driften og forvaltningen av selskapet til styret og administrasjonen.

I aksjeselskaper hvor kommunen er deleier, er kommunens innflytelse normalt begrenset til hvor stor eierandel kommunen har. Det vil si antall aksjer avgjør hvilken innflytelse kommunen har. Med mindre kommunen er majoritetseier, eller vedtekter og aksjeavtaler gir kommunen en stor innflytelse på beslutninger, vil kommunestyrets innflytelse på selskapet være tilsvarende eierandelen, og i hvilken grad en kan utnytte denne alene eller i samarbeid med andre deleiere.

I et IKS vil kommunens innflytelse ikke være knyttet til eierandel på samme måte som i et aksjeselskap. I slike selskaper er utgangspunktet at hver deltaker har en stemme hver. Men annet kan være avtalt i vedtektene, eksempelvis at stemmer er fordelt etter innbyggertall, eller at kommuner med størst ansvarfordeling har fått tildelt noen flere stemmer enn øvrige medlemmer.

Hovedargumentet for heleid selskapsorganisering eller deleierskap i selvstendige selskaper må være mulighet for bedre og mer kostnadseffektive tjenester. I tillegg vil følgende argumenter kunne være aktuelle:

- Mer fleksibilitet til en spesiell del av kommunens virksomhet
- Interkommunalt samarbeid på områder der dette av effektivitetsgrunner er fornuftig
- Synliggjøre at en del av den kommunale virksomheten er i en konkurransesituasjon, og at den har et mer finansielt fokus enn øvrig virksomhet
- Synliggjøre at dette er et område som skal styres av andre

Dersom det ikke har en merverdi å organisere eller delta i selskaper, bør aktivitetene gjennomføres som en del av kommunens øvrige drift. Derfor vil blant annet klare resultatmål være en forutsetning for vurdering av måloppnåelse og utøvelse av eierstyring. I beslutningsgrunnlaget for valg av organisering bør også andre viktige hensyn vurderes. Det tenkes da i første rekke på:

- Behov og muligheter for politisk styring
- Økonomiske forpliktelser og risikovurderinger
- Konsekvenser for roller kommunen skal ivareta
- Delegering av oppgaver til selskapene
- Eventuelle konflikter med konkurranseregler i Lov om offentlige anskaffelser
- Forholdet til forvaltningslov og offentlighetslov
- Skatte- og avgiftsmessige forhold

- Arbeidsgiverpolitikk

Først etter å ha gjennomført en grundig vurdering av alle forholdene nevnt over, kan man ta en avgjørelse om hvordan tjenestene skal organiseres.

3 Ulike selskapsformer

De mest aktuelle organisasjonsformene er listet opp nedenfor. Det vil være fordeler og ulemper med alle de ulike organisasjonsformene alt etter hvilke oppgaver selskapet skal løse.

- Kommunale virksomheter som drives av en kommune:
 - Kommunal etat
 - Kommunale foretak (KF)
- Interkommunale virksomheter kan organiseres som:
 - Vertskommune (kommunelovens kap.5a)
 - Samkommune (kommunelovens kap.5b)
 - Interkommunalt selskap med ubegrenset ansvar (IKS)
 - Samarbeid etter kommunelovens § 27
 - Vertskommune/samarbeidskommune og samkommune etter kommunelovens § 28 a og b
- Organisasjonsformer som kan nyttes av enkeltkommune eller i samarbeid med andre:
 - Aksjeselskap (AS)
- - Samvirkeforetak (Lov om samvirkeforetak)
 - Stiftelser

Tabellen nedenfor gir en oversikt over kommunal organisering og ansvar ved de ulike selskapsformene.

Tabell 1 Ansvar ved ulike selskapsformer

	Rettssubjekt	Ansvar for selskapets forpliktelser	Øverste myndighet	Lovregulering
Vertskommune/samarbeidskommune.	Integrert del av kommunen	Ubegrenset	Kommunestyret	Kommuneloven kap 5a
Samkommune	Eget rettssubjekt	Ubegrenset	Samkommunestyret	Kommunelovens kap. 5b
Kommunalt foretak KF	Integrert del av kommunen	Ubegrenset	Kommunestyret	Kommuneloven kap 11
Interkommunalt samarbeid Kommuneloven § 27	Integrert del av kommunen eller eget rettssubjekt	Ubegrenset	Kommunestyret/Styret	Kommuneloven § 27
Interkommunalt selskap med ubegrenset ansvar.	Selvstendig	Ubegrenset	Representantskapet	Lov om interkommunale selskaper
Aksjeselskap	Selvstendig	Begrenset	Generalforsamling	Aksjeloven
Stiftelse	Selvstendig	Begrenset	Styret	Stiftelsesloven
Samvirkeforetak	Selvstendig	Begrenset	Årsmøte	Lov om samvirkeforetak

Graden av politisk styring og kontroll ved ulike selskapsformer framgår av figuren nedenfor.

Figur 1 Grad av politisk styring ved ulike selskapsformer

Etat, Verts- /samarbeidskommune, KF, Samarbeid § 27/samkommune, IKS, AS, Samvirkeforetak, Stiftelser

En nærmere beskrivelse av de ulike selskapsformene ligger i appendix 2

4 Valg av organisasjonsform – vektlegging av ulike faktorer

Dersom man vurderer å organisere en del av den kommunale virksomheten i et selskap, vil det være av vital betydning at man foretar en vurdering av hvor sterk styring man vil ha med virksomheten før man foretar valg av selskapsform. I tillegg til valg av organisasjonsform, vil også politisk innflytelse avhenge av hvordan vedtekter og avtaler mellom eierne er utformet. I og med at selskapsorganisering er ment å gi en gevinst, må man derfor foreta en nøye avveining av gevinst opp mot ønsket om politisk kontroll og innflytelse.

Tabellen nedenfor angir noen forenklete hovedprinsipper for valg av selskapsform etter formålet og behov/ønske om politisk kontroll.

Tabell 2 Valg av selskapsform etter formål

	Formål		
	Finansielt	Samfunnsmessig	Finansielt og samfunnsmessig
Høy grad av politisk kontroll		Etat/samarbeid/samkommune	KF
Lav grad av politisk kontroll	AS		IKS

Tabellen gir ingen absolutt fasit på hvilken selskapsform som skal velges. Dette vil i tillegg avhenge av om selskapet er i en konkurransesituasjon, om målsettingen er mest mulig avkastning/utbytte mm. Valg av selskapsform er likevel ikke avgjørende for hvordan god eierstyring kan utøves. Det viktigste er utforming av vedtekter, arbeid og oppfølging av eierskapsmeldinger og eierstrategier.

4.1 Finansielt eierskap

Dersom hovedformålet med eierskapet er å begrense kommunens økonomiske ansvar og oppnå økonomiske resultater, defineres eierskapet som finansielt. Finansielt formål betyr ikke at eier har en kortsiktig horisont på sitt eierskap eller at eier ønsker å selge aksjene i selskapet. Finansielt formål er naturlig for selskaper som er forretningsmessig orientert og hvor bedriftsøkonomiske lønnsomhetskriterier ligger til grunn for selskapenes arbeid. Avkastningsmålene for hvert enkelt selskap bør fastsettes ut fra selskapsespesifikke forhold.

Et aksjeselskap vil normalt være mest aktuelt når kommunen har et rent finansielt motiv for sitt eierskap.

Et typisk eksempel her er at kommunen er medeier i et Kongsberg energiselskap AS.

4.2 Politisk eierskap og samfunnsøkonomi

Eierskapet bør alltid defineres som politisk dersom formålet med selskapet er å ivareta eller utføre kommunale kjerneoppgaver. Ved utføring av slike oppgaver er det en samfunnsøkonomisk nytte ved å utføre oppgavene som overstiger kostnadene. Samfunnsøkonomisk nytte er svært vanskelig å tallfeste, blant annet på grunn av en rekke positive indirekte effekter som følger av kommunal tjenesteproduksjon. Ved produksjon av kollektive goder er det gjerne slik at den tradisjonelle prismekanismen ikke fungerer tilfredsstillende ut fra tanken om å maksimere det samfunnsøkonomiske overskuddet. Bedriftsøkonomiske prinsipper kan derfor ikke legges til grunn for produksjon av kommunale kjerneoppgaver. Organisering i AS vil da ikke være aktuelt, og andre selskapsformer bør heller vurderes.

Kongsberg Tomteselskap AS er et eksempel på et selskap som skal imøtekomme et politisk ønske om en kommunal tomteutviklings aktør som ikke nødvendigvis har profittmaksimering som mål, lik private tomteutviklingsselskaper nok har.

4.3 Blandingsformål

Svært ofte er det slik at eierskapet både er finansielt og politisk motivert. Det vil variere fra selskap til selskap hvilket motiv som er mest framtrødende. Dess større politisk betydning en virksomhet har, jo større grad av politisk styring og kontroll bør man ha med selskapet.

4.4 Effektivisering

Det vil alltid være et mål for en kommune å produsere tjenester med så høy kvalitet som mulig til en så lav kostnad som mulig. Det er ikke alltid at dette er mulig å få til ved tradisjonell oppgaveorganisering internt i kommuneorganisasjonen. Det er heller ikke sikkert at man får noen merkbar effektiviseringsgevinst ved å skille ut tjenesten i et eget selskap som kommunen eier alene. Dette er ofte situasjonen når kostnadene ved å produsere tjenesten for kommunen alene blir uforholdsmessig høye. Ulike former for interkommunale samarbeid kan da være fornuftig å vurdere. Typiske eksempler på slike oppgaver kan være skatteinnkreving, revisjon eller at flere kommuner har felles brannstasjon.

4.5 Regionalpolitisk posisjonering

Det er en rekke eksempler på at flere kommuner går sammen og organiserer seg i et regionalt selskap for å styrke regionen i forhold til andre regioner eller nasjonalt. Det er også en rekke oppgaver som egner seg for en regional organisering, for eksempel innen infrastruktur.

Ofte vil det ikke være noe klart skille mellom de ulike kategoriene. Kategoriseringen vil likevel være nyttig i forhold til en bevisstgjøring av hva man egentlig ønsker med et eventuelt eierskap.

5 Prinsipper og krav til et godt eierskap

Ettersom den primære oppgaven for politikerne er å legge forholdene til rette for god og effektiv kommunal drift til beste for innbyggerne, må politikerne ha et bevisst forhold til hvorfor man har etablert ulike kommunale selskaper. Kommunen må derfor ha en samlet strategi overfor sin egen virksomhet, uavhengig av juridisk form. Man må også skille mellom det som er kommunens eierskapspolitikk og det som er kommunens eierstrategi. Eierskapspolitikken er de overordnede premissene som kommunen legger til grunn for forvaltningen av sine selskaper eller eierandeler. Politiske temaer kan for eksempel være premisser for valg av styremedlemmer, premisser for valg av selskapsorganisering og premisser for hvordan eierstyringen skal skje. Eierstrategi er de prioriteringer, tiltak og resultatkrav kommunen har overfor det enkelte selskap for å sikre at selskapet ivaretar de målsettingene som eierne har satt.

To bærende prinsipper for et godt eierskap bør være at man på den ene siden sikrer god service og gode livsbetingelser for kommunens innbyggere og næringsliv, samtidig som eierskapspolitikken ikke skal avvike vesentlig fra den politikken man har lagt til grunn overfor den ordinære delen av den kommunale virksomheten. Det er derfor av vesentlig betydning at man ved etablering av selskaper er svært bevisst på valg av selskapsform, da ulike selskapsformer i prinsippet stiller ulike krav til eier og eier stiller ulike krav til hva man vil med selskapet. Dette utdypes nærmere i senere avsnitt. Eierskapspolitikken skal resultere i et system av prosesser og praksiser som samlet sett beskriver kommunens planer med selskapene, forholdet til egen virksomhet og hvordan man ønsker å følge opp sin egen politikk overfor selskapene. I tillegg til at prinsippene for et godt eierskap ikke bare skal bidra til at kommunens interesser skal bli ivarettatt på en god måte, skal de også støtte opp under kommunens omdømme.

5.1 Krav til kommunen som eier

Kommunen må i utøvelsen av sitt eierskap framstå som åpen, ryddig og forutsigbar. Dette oppnår kommunen ved å stille de riktige kravene til seg selv som eier.

5.1.1 Åpenhet

Åpenhet er viktig for kommunens omdømme. Kommunen har alt å vinne på å framstå som åpen, ryddig og forutsigbar. Kravene til åpenhet følger i stor grad også av offentlighetsloven, men kan også inneholde noen utfordringer. I forskrift til offentlighetsloven slås det fast at offentlighet også skal gjelde for selvstendige rettssubjekt (aksjeselskap, ansvarlige selskap o.l.) der det offentlige har en eierandel som overstiger halvparten av stemmene i det øverste organet i rettssubjektet, eller på annet grunnlag har rett til å velge mer enn halvparten av medlemmene i dette organet. Det er imidlertid unntak for selskap som driver i direkte konkurranse med private og på samme vilkår som private.. Det er grunn til å tro at åpenhet vil bidra til både større interesse for den kommunale virksomheten, mer informert debatt og til disiplinering av aktørene, slik at prosesser blir ryddige og oversiktlige.

5.1.2 Forutsigbarhet

Åpenhet medfører større krav til forutsigbarhet fra eier. Dette vil i sin tur medføre økt profesjonalitet i dialogen mellom eier og selskap. Dette bedrer muligheten for etablering av langsiktige strategier for selskapene, og dermed mer effektiv drift. Dette vil også være i innbyggernes interesse.

Selskapsorganisering og krav til forutsigbarhet har imidlertid noen konsekvenser som man ikke kommer utenom. Politikernes mulighet for til en hver tid å komme med forslag til vedtak som påvirker selskapenes drift, blir borte. Politikernes innflytelse over tjenestene som produseres av selskapet vil være indirekte ettersom styring skjer gjennom eierorganet i selskapet. . Hva kommunen vil med selskapet og hvilken tjenesteproduksjon man ser det formålstjenlig å organisere i selskaper, blir derfor helt sentralt.

Kongsberg kommune må som eier stille krav til seg selv. Disse kravene skal bidra til at kommunen utøver god eierskapspolitikk. Kravene kommunen bør stille, er sammenfattet nedenfor.

1) Det skal være åpenhet rundt kommunens eierskap

- a) Mer offentlighet bør være et prinsipp
- b) Det skal være åpenhet rundt valg av styremedlemmer
- c) Det skal være åpenhet rundt godtgjørelse til styret

2) Før en mulig selskapsdannelse må man analysere hva eier ønsker å oppnå ved å opprette et selskap framfor å drive aktiviteten innenfor tradisjonell etatsorganisering.

a) Tilsvarende analyse bør gjøres ved utarbeiding av eierstrategi.

3) Eier skal fremme sine interesser gjennom eierorganet i selskapet (eks. generalforsamling og representantskap)

a) Politisk vedtatt eierstrategi binder kommunens deltakere i generalforsamling og representantskap

4) Eier skal gi klare mål for selskapet. Styret er ansvarlig for realisering av målene

a) Eierskapet bør være forutsigbart og langsiktig.

b) Eierne skal i samspill med styret og ledelse sikre god ledelse av selskapet. Herunder bør man fokusere på hvordan eierne og styret sammen skal kunne påvirke ledelsens arbeid med utgangspunkt i selskapets behov.

c) Aktiv eierstyring krever tverrpolitisk forståelse for hvorfor kommunen er engasjert i selskapet.

d) Eier bør utforme en styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetting, styremøtets forretningsorden, hvilke saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag) og regler for informasjonsutveksling mellom styremøtene.

e) Det bør være et klart skille mellom eier og kunde/bruker for å unngå mistanke om at et selskap hvor kommunen står som eier får fordeler i forhold til andre selskap, at det stilles for lave krav fra eier eller at selskapet er tildelt ressurser som gir ekstra konkurransefortrinn.

f) Hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet eller konkurranse-eksponeres, bør framgå tydelig av selskapets vedtekter eller selskapsavtale.

g) Ved tjenesteleveranse fra selskapet til de samme eierkommunene bør det stilles krav om tjenesteavtale.

h) Gjennom krav til resultat og rapportering skal eier gi tydelige signaler om hva som forventes av virksomheten. Det må utarbeides konkrete og klare resultatmål for det enkelte selskap. Resultatmålene kan være av økonomisk karakter (avkastning, produktivitet, osv.), de kan knyttes til kundetilfredshet, ivaretagelse av HMS-regelverk, likestillingskrav til styrende organer mm.

i) Det bør utarbeides en klar og forutsigbar utbyttepolitikk for de selskapene der dette er aktuelt. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift, bør offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital som en privat eier vil gjøre.

5) Det utarbeides eiermelding for kommunens samlede eierskap.

Dette gjøres for å bevisstgjøre politikere, ansatte og selskapene om hva kommunen vil med sitt eierskap, hva formålene med selskapene er og for å få på plass strategier for de enkelte selskapene.

6) Krav til kommuneadministrasjonen v/rådmannen

Det er en stor utfordring, både faglig og tidsmessig for rådmannen og dennes stab å følge opp alle de forskjellige selskapene og ulike selskapsformene. Selskaper med selvstendige styrer må ha en profesjonell og kompetent samarbeidspartner og motpart i kommunens administrasjon. Dette er en

forutsetning for at kommunestyret kan få kvalifiserte råd vedrørende sitt pågående eierskap, koordinering av de enkelte selskapers virksomhet i forhold til kommunal tjenesteyting og ved opprettelse og endring av selskaper. Ideelt sett bør en kommune med den selskapsporteføljen som Kongsberg kommune har, ha et eget eierskapssekretariat med nødvendig kompetanse.

5.2 Krav til selskapene

Krav til selskapene avhenger av hva kommunen vil med hvert enkelt selskap. Dette klargjøres gjennom selskapets formål, beskrivelse av hva selskapet skal drive med og hvorfor man har opprettet selskapet. Det er i denne sammenhengen viktig å være oppmerksom på de prinsipielle forskjellene mellom et offentlig eid selskap og et privat eid selskap. I et privat selskap er målet avkastning i form av penger, mens selskapet i seg selv er middelet for å nå målet. For en offentlig virksomhet er penger middelet som skal bidra til at virksomheten når målet. Målet kan for eksempel her være nok utleieboliger, gode brann tjenester, et godt kinotilbud mm.

På et mer generelt nivå er det imidlertid noen krav som bør gjelde alle selskaper kommunen er involvert i. De kravene Kongsberg kommune som eier bør stille til sine selskaper, er gjengitt nedenfor:

1) Kommunens selskaper skal drives etter prinsippet om samfunnsansvarlig forretningsdrift

Dette innebærer at selskapet bør ta et ansvar som går ut over kortsiktig profitt. I selskapets strategi skal tas hensyn til de økonomiske, miljømessige og sosiale konsekvenser av virksomhetens aktiviteter.

2) Kommunens selskaper skal driftes slik at hensynet til innbyggernes behov blir ivaretatt

Kommunens selskaper skal i hovedsak levere grunnleggende tjenester til kommunens innbyggere. Hensynet til innbyggernes behov og samfunnets felles verdier skal kombineres med krav til effektivitet og lønnsomhet.

3) Ivaretagelse av etikk, miljø og sosiale forhold skal inngå i selskapenes strategi

Selskapene er en integrert del av samfunnet. Selskapenes og foretakenes virksomhet medfører økonomiske, miljømessige, og sosiale konsekvenser. Kongsberg kommune har etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte. Disse skal også gjelde for de ansatte i kommunens selskaper.

4) Kommunens selskaper skal ha et godt omdømme

Omdømme er de oppfatningene som innbyggerne i Kongsberg, brukerne av kommunens tjenester, media, næringsliv, frivillige organisasjoner m.fl., har om kommunen. Oppfatninger dannes gjennom dialog, informasjon, medieoppslag, kvalitet på tjenesteleveranser mm. Godt omdømme skapes gjennom gode erfaringer og god informasjon.

5) Selskapets åpningsbalanse skal være tilpasset selskapets formål og selskapets situasjon

a) Finansieringen av selskapet må tilpasses selskapets situasjon.

b) Selskapet bør ha en egenkapital som er tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil.

c) Selskapet bør ha en strategi for kapitalbinding. Binding av kapital i selskapet anses ikke å være ønskelig for kommunen. Egenkapitalen bør ikke være større enn hva man klarer å betjene avkastningsmessig.

d) Lønns- og incentivordninger bør utformes slik at de fremmer verdiskapningen. Hovedprinsippet

bør være at selskapene kommunen eier bør følge den kommunale lønnsstrategien.

7) Styret skal, overfor selskapets leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle i spørsmål om service, kontroll, strategi og ressursituasjon. Styret bør:

- a) Tilrettelegge for god dialog på generalforsamlingen mellom eiere, styret og ledelsen.
- b) Fastsette en årlig plan for sitt arbeid hvor det legges særlig vekt på selskapets mål, strategi og oppfølging av dette.
- c) Utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin egen virksomhet.
- d) Bevisstgjøre nye styremedlemmer hvilket ansvar og hvilken rolle som følger av å være styremedlem.

5.3 Selskapets styre

I kommunale foretak og stiftelser skal styremedlemmer velges direkte av kommunestyret selv etter innstilling fra politisk valgmennd. I heleide aksjeselskap er det generalforsamling v/ ordfører som velger styre etter innstilling fra kommunestyret. Det enkelte selskaps vedtekter skal ha bestemmelser om styret mht. valg og funksjonstid.

Prinsipielt bør styret settes slik sammen at det gjenspeiler hele kommunestyrets politiske bredde men det er avgjørende at styret settes sammen i forhold til selskapets formål og behov. Ulike selskaper krever ulik kompetanse i styret. Dette må det tas hensyn til ved styresammensetningen. Det må tilstrebes en viss kontinuitet i styret og en bør unngå å skifte ut hele styret samtidig.

Vedtektene bør også inneholde bestemmelser om eventuelle varamedlemmer. Offentlige eide selskaper er underlagt lov om likestilling mellom kjønnene når det gjelder valg av styret.

Styret skal, overfor selskapets leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle i spørsmål om service, kontroll, strategi og ressursituasjon.

Styret bør:

- a) Tilrettelegge for god dialog på generalforsamlingen mellom eiere, styret og ledelsen.
- b) Fastsette en årlig plan for sitt arbeid hvor det legges særlig vekt på selskapets mål, strategi og oppfølging av dette.
- c) Utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin egen virksomhet.
- d) Bevisstgjøre nye styremedlemmer hvilket ansvar og hvilken rolle som følger av å være styremedlem.

5.3.1 *Kompetansekrav til styrene og krav til styremedlemmers egenskaper*

Det er en forutsetning for aktiv eierskapspolitikk og eierstyring at styremedlemmene har tilstrekkelig kompetanse om det som selskapene driver med.

Rett kompetanse vil bidra til at man stiller relevante spørsmål til administrasjonen, fremme de riktige forslagene og treffe de rette beslutningene. Selskapets administrasjon vil da få den bistand i beslutningsprosessen som man bør forvente av et styre.

For å få til en hensiktsmessig styresammensetning bør eier stille noen kompetansekrav til styret. Disse er angitt nedenfor:

- Kunnskap om lover, forskrifter og avtaler
- Kunnskap om selskapets formål, vedtekter, organisasjon og historie
- Kompetanse om private og kommunale regnskapsprinsipper, evne til å lese økonomiske og verdimessige utviklingstrekk
- Kompetanse på politikk og samfunn
- Ha kunnskap om trender og utviklingstrekk i bransjen
- Ha kunnskap om konkurrerende virksomheter og virksomheter i samme segment

Kompetanse er viktig, men i tillegg bør styremedlemmene besitte noen egenskaper som er helt nødvendige dersom man skal dra nytte av dem i styresammenheng:

- Ha glede av og vilje til å jobbe for å oppnå gode resultater
- Ha glede av å få tilført kontinuerlig kompetanse
- Ha mot til å stille kritiske spørsmål til daglig leder og andre i styret
- Ha evne til å finne fram til løsninger som styret samlet kan gå for
- Akseptere at styreleder er talsmann og leder utad
- Ha evne og vilje til å prioritere tid til arbeid i styret
- Høy integritet, herunder evnen til å tie om forretningsmessige transaksjoner og strategiske beslutninger
- Ha evne til å akseptere at en ikke alltid tilhører flertallet
- Gi godt omdømme

Både kompetansekravene og egenskapskravene er omfattende. Når det gjelder kompetansekravene kan man ikke forvente at alle styremedlemmene hver for seg oppfyller disse. Det viktige er imidlertid at styremedlemmene utfyller hverandre og at styret samlet sett besitter denne kompetansen. Når det gjelder egenskapene, så bør det være et rimelig krav at alle medlemmene i styret har disse egenskapene.

Med jevne mellomrom, helst hvert år, bør styrets arbeid evalueres (eierkrav til selskapene pkt 7c). Styret er jo ansvarlig for å vurdere de forventningene som eier har til selskapet, og til å treffe de tiltak som styret mener er riktig. Eier på sin side må vurdere om styret har gjort det de skal. Styrets arbeid bør derfor evalueres på en systematisk måte. I tillegg bør styremedlemmene evaluere hverandre. På denne måten gis styret mulighet til å forbedre seg i sitt arbeid. Eventuelle utskiftninger i styret kan også gjøres på et kvalifisert grunnlag.

6 Selskapsoversikt

Oversikt over Kongsberg kommunes eierskap og interesser i selskaper som er organisert utenfor kommunestyret. Selskapene er klassifisert ut fra hvilke formål kommunen har ønsket å oppnå, ved deltakelse eller etablering av selskapet.

- FORL: Forvaltnings: Lovpålagt forvaltningsoppgave
- FOR: Forvaltning- og tjenesteproduksjon, ikke lovpålagt
- POL: Politisk formål: Deltakelse gjennom politiske føringer, politisk ønske om kommunal (del)innflytelse
- NÆR: Næringsinteresse: Etablert for å løse oppgaver med eiendom/samfunnsutvikling som formål.
- FIN: Finansielt: Skal gi kommunen positiv avkastning over tid

Det er naturlig at en kommune har forskjellige interesser i et selskap, dette vil framkomme i tabellen under.

Selskap	klasse	Eierandel	bidrag fra kommune 2015	Utbytte til kommune. 2015
Aksjeselskaper og samvirker				
KKPE AS	NÆR.	40%		
AS Kongsberg tomteselskap	FIN/POL	100 %	-	-
Kongsberg energiselskap AS	NÆR/POL	100 %		963 126 (Konsesjonskraftavgift)
ASVO Kongsberg	POL/FOR	100 %	1 578 000	
Haukeliveien AS	POL	3,3 %	35 000,-	
Vardar AS	POL	12,07 % (B-aksjer)		
Glitre Energinett AS, tidligere EB Nett	FIN/POL	11,91 %		928 000,-
Filmparken AS	POL	0,035 %	0	0
ABG Sunndal Collier Holding ASA	FIN (?)	0,0013 %	0	0
Kongsberg Næringsforum SA	POL	6,03%	726 689	
Kommunale foretak				
Kongsberg kommunale eiendom KF	NÆR./FOR/ FIN	100 %	91 620 000,- (Netto husleie og servicetjenester)	
KF Kongsberg kino	POL/NÆR:	100 %	1 261 000,- (Husleie)	

Knutepunkt Kongsberg KF	FIN/POL	100 %		
Interkommunale samarbeid etter lov om IKS				
Buskerud Kommunerevisjon IKS (Lov om IKS)	POL/FORL	8 %	1 350 000 (kjøp av revisjons-tjenester)	
Vestviken 110 Sentral IKS	POL/FORL	8,6 %	712 968,-	
Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark (IKA Kongsberg)	POL/FORL	3,9 %	962 858,-	
Kommunenes Opplæringskontor i Buskerud	FOR	25/259		
Interkommunale samarbeid etter kommunelovens § 27				
Skatteoppkreveren i Kongsberg og Numedal	FORL.		4 534 000,-	479 890,-
Kongsbergregionen	POL		5 254 357,-	
Pedagogisk-Psykologisk oppfølgingstjeneste for Kongsberg og Numedal(opphørt 1/1 2016)	POL/FORL	Andel av 67 % basert på elevtall	7 218 190,-	
Kongsbergregionen IKT (Notodden kommune er vertskommune)	FOR		Overført Notodden: 16 384 000,-	
Stiftelser				
Kongsberg vandrersjehjem	NÆR.	50 %		
Kongsberghallen	NÆR/POL		Kjøp av halltid og videresalg til lag og foreninger	

7 Appendix I

Nærmere beskrivelse av de enkelte selskaper

7.1 Aksjeselskaper

7.1.1 AS Kongsberg tomteselskap: Eierandel (EA) 100 %

Selskapets formål er erverv, utvikling og salg av tomtearealer til bolig- og næringsformål, samt bidra til å løse utbygging av infrastruktur ved forskuttering for tiltak som har betydning for utvikling av selskapets framtidige prosjekter (vedtektene § 2)

7.1.2 Kongsberg energiselskap AS, EA 100 %

Formål: Arbeide aktivt for en økonomisk sunn og miljømessig forsvarlig utnyttelse av kommunens energiresurser, herunder drive kjøp og salg av energi i kraftmarkedet. Drive annen virksomhet i forbindelse med dette, herunder utnytte kommunens fallrettigheter og delta i andre selskaper med lignende virksomhet. Forvalte selskapets bygg- og eiendomsmasse på en forsvarlig måte, både mht. forvaltning, drift, utvikling og vedlikehold (FDUV). Som hovedregel skal 40 % av årets overskudd utbetales til eier, i form av utbytte, renter på ansvarlig lån, eller på annet vis, forutsatt selskapets finansielle situasjon kan understøtte dette. (Vedtektenes §2)

7.1.3 ASVO Kongsberg AS, EA 100 %

Formål: Gi gode og utviklende arbeidsplasser til personer med nedsatt arbeidsevne, og yte bistand til personer som skal avklares mot ordinært arbeidsliv. (endret GF 2014) Formålet skal oppnås gjennom veiledning og opplæring, og ved produksjon, handel og annet tjenesteytende arbeid på det ordinære arbeidsmarked. Selskapet kan etablere datterselskap for å drive produksjon og handel med varer og tjenester. (vedtektene § 2)

7.1.4 KKP Eiendom AS (KKPE AS), EA 40 %

Utvikling, kjøp, salg, drift og forvaltning av eiendomsmasse beliggende i Kongsberg kommune basert på forretningsmessige vilkår (vedtektene)

KKPE AS er etablert for å realisere et samarbeidsprosjekt mellom Kongsberg kommune, Buskerud fylkeskommune(BF) og Høyskolen i SørØst Norge

KKPE AS s eier bygg og grunn for Krona og ca. 4,5 mål av park på nordsiden, samt Skauløkka parkering og eiendommene Kirketorget 2 og 2 a, samt Kirgegata 2 og 4 a

Kongsberg kommune har følgende virksomheter og avdelinger lokalisert i Krona:

Kongsberg bibliotek, Kongsberg Norsksenter (Voksenopplæring for fremmedspråklige)

Vitensenteret, Kirkelig felle råd, Skatteoppkrever for Kongsberg og Numedal,

Forvaltningsavdeling for helse og omsorgstjenesten, Oppvekstkontoret, Rådmannens ledergruppe og rådmannens utredningsstab

I Kirketorget 2 er lokalisert kulturtjenestens seksjon for Kulturanlegg inkl. musikkteateret og administrasjon for Kongsberg kino KF. I tillegg administrasjon for Kongsberg Jazzfestival og EnergiMølla.

Kirketorget 2a er i sin helhet disponert av Kirkens bymisjon med kafe og utadrettet e tjenester.

Kirgegata 4 er fra 1/1 17 utleid 40 % til Innovasjonsloftet Kongsberg

Kirkegata 2 huser KKPEs administrasjon

7.1.5 Haukeliveien AS, EA 3,3 %

Formål: Arbeide for utbygging og standardheving av E134 Haukelivegen og RV23. I tillegg kan selskapet arbeide for å fremme interessene til viktige sidegreiner til denne transportkorridoren, etter fylkesvise prioriteringar, når dette styrker arbeidet for korridoren. Selskapet kan ta initiativ til å opprette finansieringsselskap og utbyggingsselskap. Selskapet har høve til å delta i og/eller arbeide saman med andre selskap med tilsvarende føremål. Selskapet står elles fritt til å setje i verk tiltak og bruke dei verkemiddel som er tilgjengeleg og aktuelle for å fremje føremålet til selskapet. (vedtektene §3)

7.1.6 Vardar AS, EA 12,07 % (B-Aksjer)

Formål: Å investere i virksomheter innen kraftbransjen og i beslektede og utfyllende virksomheter. Å investere i andre selskaper for å bidra til utvikling og kompetanseoppbygging innen alternativ energi. Produksjon av elektrisk energi.

Vardar er et kraftkonsern der Buskerud Fylkeskommune eier samtlige A-aksjer.

I tillegg eier kommunene i Buskerud B-aksjer. B-aksjer gir ikke rett på utbytte, eller stemmerett på GF, men sikrer eiere fortrinnsrett ved kapitalforhøyelse og aksjesalg.

Konsernets forretningsområder er organisert i en rekke datterselskapet og tilknyttede selskaper, og omfatter virksomhetsområdene: Vannkraftproduksjon, Energiforsyning, Bioenergi, Vindkraft Norge, Vindkraft utlandet og Eiendom.

Konsernet er i tillegg aktiv innen innovasjon og forretningsutvikling. Ordet ”vardar” har utspring fra varde, og skal gi assosiasjoner om noe som er varig, trygt og sikkert

7.1.7 Glitre energi AS tidligere EB Nett AS EA 11,91 %

Selskapets virksomhet er å eie og drive elektrisitetsnett på Østlandet, herunder deltakelse i andre selskaper med liknende virksomhet (Vedtektene § 3)

Glitre AS ble etablert i 2015 ved en fusjon mellom tidligere EB Nett AS, Lier Nett AS og Hadeland Energinett AS. Nettselskapet har eierskap til ca. 80 prosent av regionalnettet i Buskerud (målt etter avkastningsgrunnlag) og noen mindre regionalnettanlegg i fylkene Vestfold, Oppland og Hordaland. I tillegg har nettselskapet eierskap til distribusjonsnettet i kommunene Drammen, Kongsberg, Nedre Eiker, Lier, Gran, Jevnaker, Lunner, og tettstedet Finse og leverer til ca. 90.000 kunder – eller 170.000 mennesker i Nedre Buskerud og på Hadeland.

7.1.8 Filmparken AS EA 0,035 %

Eie og drive utleie av fast eiendom herunder utleie av fast eiendom til filmproduksjon, samt hva herved står i naturlig forbindelse. Sannsynligvis ervervet ved opprettelsen av Norsk Film (1934-1936)

7.1.9 ABG Sundal Collier Holding ASA EA 0,0013 %

Gjennom datterselskaper å drive investeringstjenster, forvaltningstjenester og salg og distribusjon av finansielleprodukter, investeringer i andre selskaper med samme virksomhet, og alt hva hermed står i forbindelse

I 2001 fusjonerte selskapene Askia Invest ASA, ABG Securities ASA og Sundal Collier Holding ASA. Det fusjonerte selskapet tok navnet ABG Sundal Collier Holding ASA. De som var aksjonærer i Askia Invest ASA mottok en aksje i ABG Sundal Collier Holding ASA for hver aksje

de fra før eide i Askia Invest ASA.

7.2 Kommunale foretak (KF)

7.2.1 Kongsberg kommunale eiendom KF

1. Kongsberg kommunale eiendom KF skal ivareta kommunens eier- og leierinteresser i den samlede eiendomsmassen¹, for gjennom dette å sørge for at fellesskapets verdier beholdes og for at hensiktsmessige bygg/boliger/arealer stilles til disposisjon for vedtatt kommunal tjenesteproduksjon og for kommunal boligtildeling. Foretaket gir leietaker kun adgang til å disponere lokaler/arealer etter inngåelse av kontrakt.
2. Med bakgrunn i inngåtte kontrakter sørge for en eiendomsøkonomisk og forskriftsmessig forvaltning, drift, vedlikehold, byggutvikling og serviceytelse (FDVUS) av eiendommene, samt utvikling, avhending og komplettering av eiendomsmassen
3. Kongsberg kommunale eiendom KF skal ikke ha noe økonomisk formål ut over å bidra aktivt til en sunn kommunal eiendomsøkonomi og derigjennom en sunn kommuneøkonomi.
4. Ivareta byggherrefunksjonen ved utbygging på vegne av kommunens tjenesteenheter.
5. Være kommunens kompetansesenter innen eiendomsområdet, også ved tilrettelegging for sambruk og områdeutvikling i tråd med kommuneplan der andres eiendom er involvert og som samtidig berører KKEs formål.

For dette formålet har kommunestyret vedtektsfestet en rekke virkemidler, herunder ordninger for husleie, eiendomsfond, opprettelse av selskaper, mulighet for låneopptak mm. KKE har i følge vedtektene førsteprioritet blant kommunens selskaper, stiftelser og selskap til å sikre og utvikle eiendom som anses som nødvendig for å oppnå foretakets formål.

KKE har et styre på syv medlemmer, inklusive to representanter for de ansatte. Kommunestyret søker å sikre faglig kompetanse ved styresammensetning.

7.2.2 KF Kongsberg Kino

Selskapet har som målsetting å drive kinovirksomhet og annen virksomhet som er knyttet til dette herunder utleie av kinoens lokaler til kulturformål. Selskapet skal realisere Kongsberg kommunes kulturpolitiske målsettinger for kinodrift.

7.2.3 Knutepunkt Kongsberg KF

Selskapet har som målsetting å bygge, drifte og vedlikeholde kollektivknutepunktet, Kongsberg i henhold til reguleringsplan 258R. I tillegg til dette etter avtale med Jernbaneverket, drift og vedlikehold av parkeringsanlegg syd for Baneveien. Driftsbudsjettet til selskapet består av anløpsavgifter fra Buskerud fylkeskommune og eksterne transportører (ekspresbusser) i tillegg til eventuelle parkeringsinntekter. Inntektene skal dekke løpende utgifter, drift, vedlikehold og reinvesteringer. Disse inntektene defineres som eksterne bundne midler og disponeres i sin helhet av foretaket

7.3 Interkommunalt samarbeid med ubegrenset ansvar (IKS)

7.3.1 Buskerud Kommunerevisjon IKS, EA 8%

Selskapet skal dekke deltakernes felles behov for en revisjonsløsning. Dette gjelder

1. Regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon.
2. Andre tjenester, herunder undersøkelse og selskapskontroll, så langt dette er forenlig med selskapets oppgaver som revisor.
3. Rådgivningstjenester Selskapet kan også påta seg oppdrag for andre enn selskapets deltakere så fremt dette ikke er i strid med gjeldende bestemmelser om revisjon og annen lovgivning. Selskapet har ikke erverv til formål

7.3.2 Vestviken 110 IKS (tidligere Buskerud 110-sentral AS,) EA 8,6 %

Selskapets formål er å dekke kommunenes behov, plikter og oppgaver i forbindelse med "Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen" § 4-5, § 4-6, § 4-7 og § 6-3.

Dette omfatter:- Lovpålagte nødalarmtjenester (110)

- Automatiske brannalarmer tilknyttet 110 sentral etter Brannloven med forskrifter, Plan- og bygningsloven med forskrifter og etter vedtak fattet av lokale politiske utvalg/nemnder
- Utalarmering og kommunisering med stedlig brannvesen
- Avtaler knyttet til nødalarmsrelaterte tjenester
- Dokumentasjon av innsatser

7.3.3 Interkommunalt arkiv Kongsberg (IKA Kongsberg) IKS EA 3,9 %

Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for eierne rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal kunne fungere som arkivdepot for eierne samt selge kompetanse og arkivtjenester til andre. Selskapet skal kunne fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommuner, og skal kunne motta privatarkiv.

8.3.4.Kommunenes opplæringskontor i Buskerud IKS

Kommunenes Opplæringskontor i Buskerud IKS skal være et samarbeids- og serviceorgan for eierne og ha ansvar for planlegging og koordinering av fagopplæringen for disse, i tråd med gjeldene lover og forskrifter.

Kommunenes Opplæringskontor i Buskerud IKS skal være organisert som en ideell, ikke økonomisk organisasjon.

7.4 Samarbeid kommunelovens § 27

7.4.1 Skatteoppkreveren i Kongsberg og Numedal

Skatteoppkreverens hovedoppgaver er regnskapsføring og innkreving av skatter og avgifter og arbeidsgiverkontroll.

7.4.2 Kongsbergregionen

Kongsbergregionen er et samarbeids- og interesseorgan for 7 samarbeidende kommuner: Kongsberg, Notodden, Tinn, Hjartdal, Nore og Uvdal, Rollag og Flesberg.

7.4.3 Pedagogisk-Psykologisk oppfølgingstjeneste for Kongsberg og Numedal

Avviklet pr 1. januar 2016 og blitt erstattet av en samarbeidsløsning etter kommunelovens § 28a, Vertskommunemodell, hvor Kongsberg leverer tjenester til Nore og Uvdal- Rollag og Flesberg kommuner etter gjensidig avtale

7.4.4 Kongsbergregionen IKT-Drift

Drift- og utviklingsselskap for IKT infrastruktur, servere og maskinvare for øvrig for deltakende kommuner i Kongsbergregionen. Notodden kommune er vertskommune. Kongsberg refunderer Notodden en beregnet andel av driftsutgiftene

7.5 Stiftelser

7.5.1 Kongsberg Vandrerhjem

Formål Innkvartering og servering. Medlem av Norske Vandrerhjem-Hostelling international

7.5.2 Kongsberghallen

Bygging og drift av Kongsberghallen samt hva som derved er forbundet. Stiftelsen skal arbeide for bygging og drift av nevnte hall og til fremme av idrettslige, kulturelle og samfunnsgavnlig formål og interesser.

Kongsberg kommune gjennom kulturtjenesten bidrar til driften gjennom kjøp og videreutleie av ball- og ishalltimer til lag og foreninger

8 Appendiks 2- Forskjellige organisasjonsformer for kommunale virksomheter

8.1 **Kommunal etat**

Kommunal etat eller enhet er normalt den organisasjonsformen som gir størst politisk innflytelse, og det er også den vanligste.

8.2 **Kommunale foretak (KF)**

Hjemmelen for KF er gitt i kommuneloven kapittel 11. Kommunale foretak er økonomisk og rettslig en del av kommunen, men er organisert med et eget styre. Foretaket er underlagt kommunestyret, og således en del av kommunen selv, og det er dermed ikke et eget rettssubjekt. KF kan heller ikke benyttes i samarbeid med andre. Hovedforskjellen i forhold til en kommunal etat, er at rådmannen har begrenset myndighet overfor daglig leder i foretaket. Dette innebærer at rådmannen ikke kan instruere foretaket eller omgjøre beslutninger foretatt av daglig leder eller styret så lenge beslutningene ligger innenfor foretakets virkeområde. Rådmannen kan imidlertid fremme utsettende veto, og kan kreve saken forelagt kommunestyret. Det er styret som har instruksjons- og omgjøringsmyndighet i forhold til daglig leder. Foretakets budsjett inngår som en del av kommunens budsjett. Det kan ikke tas ut utbytte fra et KF. Foretaket kan i perioder ha utgifter som overstiger inntektene. Manglende midler må da overføres fra kommunen. I perioder med gode økonomiske resultater kan midler overføres fra KF til kommunen for å finansiere øvrig virksomhet i kommunen. KF brukes i praksis ofte der både forretningsmessige og samfunnsmessige hensyn skal ivaretas.

8.3 **Vertskommune etter kommuneloven. kap. 5 a og samkommune etter kommuneloven kap. 5b**

Er et formalisert samarbeid mellom to eller flere kommuner som i praksis ikke er relevant for Kongsberg kommunes eierskapsmelding

8.3.1 *Vertskommunemodell*

Vertskommunemodellen er regulert i kommunelovens kapittel 5 a. Den er ment brukt for lovpålagte oppgaver innen offentlig myndighetsutøvelse. I en slik modell utfører kommunen enkelte oppgaver for en annen kommune; samarbeidskommunen. Samarbeidet er rent avtalebasert men vertskommunen er formelt ansvarlig for tjenesteleveransen.

Det er to varianter av vertskommunemodellen:

- Administrativt vertskommunesamarbeid (§ 28b)
- Vertskommune med interkommunal folkevalgt nemnd (§ 28c)

Den enkleste av disse er administrativt vertskommunesamarbeid. I denne varianten kan vertskommunen treffe avgjørelser og utføre oppgaver etter delegert myndighet i enkeltsaker eller i saker som ikke er av prinsipiell betydning.

I varianten med folkevalgt nemnd kan all myndighetsutøvelse delegeres til vertskommunen dersom dette ikke er avskåret i lov. Dette gjelder også saker av prinsipiell betydning. Folkevalgt innflytelse blir derfor viktig. Alle deltakerkommunene skal være representert i nemnda. Prosessene kan bli tungdrevet i en slik modell. Den enkelte deltakerkommune kan instruere vertskommunen om utøvelsen av den delegerte myndigheten. Dersom alle styringsvirkemidler tas i bruk av deltakerkommunen, kan dette gå ut over beslutningseffektiviteten.

Kongsberg kommune er vertskapskommune for Lardal mht kommunal brann og redningstjeneste. Fra 2. juni 2014 er det et vertskommunesamarbeid etter kommunelovens § 28-1a mellom kommunene Kongsberg, Flesberg og Rollag om interkommunal legevakt. Kongsberg er vertskommune for dette samarbeidet.

8.3.2 *Samkommune*

Samkommune er et forpliktende samarbeid inngått mellom to eller flere norske kommuner for å løse felles oppgaver på bakgrunn av lik delegasjon fra de deltakende kommuner. Modellen er regulert i kommunelovens kap. 5B, og er et selvstendig rettssubjekt. Øverste myndighet er Samkommunestyret, som består av folkevalgte representanter valgt av alle de deltakende kommuner. Samkommunen kan få myndighet for alle oppgaver som ikke i lov er lagt til kommunestyret selv, eller spesifikke kommunale organer. Det er pr. januar 2016 to fungerende samkommuner i Norge, men begge må etter loven avvikles innen 2020

8.4 **Interkommunalt samarbeid med ubegrenset ansvar (IKS)**

Organisasjonsformen er regulert i Lov om interkommunale selskaper. Et interkommunalt selskap er en egen juridisk enhet hvor bare kommuner/fylkeskommuner og andre interkommunale selskaper kan være deltakere. Deltakerne har til sammen et ubegrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Dette innebærer at den enkelte deltaker hefter for sin andel av selskapets totale forpliktelser. Selskapet skal ha et eget styre og en daglig leder. Deltakernes myndighet utøves gjennom representantskapet som er selskapets øverste myndighet, og hvor alle deltakerne skal være representert med minst en representant. Den enkelte deltakerkommunen kan ikke utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Eierne kan øke sin styring og kontroll ved å angi at visse saker må behandles i representantskapet. Denne økte innflytelsen har sammenheng med at deltakerne har et ubegrenset ansvar for forpliktelsene til selskapet.

8.5 **Samarbeid etter kommuneloven § 27**

Samarbeidsavtaler der samarbeidet mellom kommuner er organisert med et eget styre er regulert av kommunelovens § 27. Samarbeidet må være organisert med et eget styre, og styret må tildeles en viss selvstendig avgjørelsesmyndighet. Styret kan bare treffe beslutninger som angår virksomhetens drift og organisering, og styrets myndighet er betraktelig mindre enn i et IKS. Samarbeidet er lite regulert i loven, men det er for øvrig klare begrensninger hva slags myndighet som kan legges til et slikt samarbeid. Representantskapet kan beslutte utdeling av selskapets midler så fremt midlene ikke trengs til betaling av selskapsforpliktelser eller til selskapets virksomhet. Begrensningene knyttet til dette er mindre strenge enn aksjelovens regler. Ved etablering av samarbeid etter kommuneloven § 27 blir det en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle om samarbeidet er et eget rettssubjekt.

8.6 **Aksjeselskap (AS)**

Selskapsformen er regulert i aksjeloven. AS kan benyttes av kommunen alene, sammen med andre kommuner, annen offentlig myndighet eller sammen med private. Til forskjell fra blant annet IKS, har eierne bare et begrenset ansvar for selskapets forpliktelser. Eier er ikke ansvarlig for selskapets forpliktelser utover egen innskutt kapital. I motsetning til en kommune, kan et AS gå konkurs. En konsekvens av dette er at lånevilkårene for et AS normalt vil være dårligere enn for en kommune. AS må velges som organisasjonsform når andre enn kommuner skal delta, eller når man ønsker reell ansvarsbegrensning. Politisk innflytelse vil være svakere enn ved IKS, og innsyn fra offentligheten vil også være svakere, unntatt når offentlig eierandel overstiger 50 prosent. Selskaper som driver virksomhet i konkurranse med andre er likevel unntatt fra offentlighetslovens bestemmelser.

En aksjonær i et AS har rettigheter i forhold til hvor stor andel av selskapet vedkommende eier. Har

kommunen strategiske målsettinger med eierskapet, bør eierandelen være minst 50 prosent. Kommunen vil ha en dobbeltrolle ved både å være eier og samtidig myndighetsorgan. Dersom et kommunalt eid AS driver i konkurranse med andre, må kommunen være svært bevisst på å skille disse rollene, slik at selskapet ikke får fordeler det ellers ikke ville hatt.

Avkastning i et AS skjer gjennom økning i aksjeverdi og utbytte. Størrelsen på utbytte reguleres av aksjeloven. Vedtektene kan sette begrensninger på bruk av overskudd og utdeling av utbytte.

8.7 Samvirkeforetak

Samvirkeforetak reguleres av Lov om samvirkeforetak. Et samvirke kan stiftes av minimum 2 deltagere. Et samvirkeforetak er basert på medlemskap, ikke eierskap. Hovedregelen er at alle medlemmene har en stemme hver og det praktiseres åpent medlemskap, med mindre annet er bestemt i vedtektene. Samvirkeloven oppstiller fem vilkår som alle må være oppfylt for at en virksomhet eller sammenslutning kan være et samvirkeforetak. Virksomheten må ha et økonomisk formål, dvs. at det må ha en økonomisk verdi for medlemmene. Dette er likevel ikke til hinder for at foretaket også kan ha et ideelt formål.

Det må finne sted en omsetning (være en form for aktivitet/samhandling) mellom samvirket og medlemmet. Ingen av medlemmene har personlig ansvar for foretaket. Det kan utbetales utbytte til medlemmene. Utbetaling av utbytte skal være basert på hvilken omsetning medlemmet har med foretaket, ikke utfra hva man har skutt inn av kapital i samvirket. Det kan avtales i vedtektene at det ikke skal utbetales utbytte, men at overskuddet skal forbli i virksomheten.

Et samvirke skal ha vedtekter, og det er oppstilt et minstekrav til innhold. Det er stor frihet til å bestemme innholdet i vedtektene utover minstekravet.

Årsmøte er øverste organ og tilsvarende representantskapet og generalforsamlingen i et IKS og et AS. På grunn av prinsippet om at det må være minst to medlemmer, vil et IKS eller et AS ikke kunne opprette et samvirke som datterselskap. Derimot kan flere selskaper gå sammen om å opprette et samvirke.

Hovedregelen er at et samvirke står fritt til å yte kreditt og stille sikkerhet for andres forpliktelser så lenge kravet til egenkapital i loven er oppfylt. Et samvirke kan imidlertid ikke stille garanti eller sikkerhet for medlemmers forpliktelser.

Det kan gjennomføres både fisjon og fusjon av et samvirke, og et samvirke kan omdannes direkte til et aksjeselskap, men kan ikke omdannes til annen selskapsform. Skal et samvirke enders til et IKS, er det mer omstendelig. Det vil kreve en prosess med oppløsning av samvirke, for deretter å opprette virksomheten til et IKS. Et samvirke kan altså oppløses og avvikles etter nærmere regler i samvirkeloven.

8.8 Stiftelser

Stiftelser reguleres av stiftelsesloven. Stiftelser er selveiende formuesmasser uten eiere eller deltakere. Etter at man har skutt inn midler i en stiftelse (som stifter), vil man ikke ha innflytelse på hvordan stiftelsen disponerer midlene. Dette sikres gjennom vedtekter og formulering av formål. Det er svært begrensede muligheter for politisk styring og kontroll av stiftelser, unntatt deltakelse gjennom styret. Overordnet kontroll av stiftelser ligger til stiftelsestilsynet som skal påse at stiftelsen fungerer etter formålet.